

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/90/2020
Identifikačné číslo spisu: 3019200247
Dátum vydania rozhodnutia: 02.07.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3019200247.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobcu: Complex HM, s. r. o., so sídlom Dvory 581, 020 01 Púchov, IČO: 45 517 991, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti K. K. I., bytom J. XX, XX-XXX J., N. W., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 12265-4/2019-BA zo dňa 27.03.2019, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č.k. 28Sa/25/2019-44 z 27.05.2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č.k. 28Sa/25/2019-44 z 27.05.2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trenčíne rozhodnutím č.k. 28Sa/25/2019-44 z 27.05.2020 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 12265-4/2019-BA zo dňa 27.03.2019 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“), ktorým žalovaná potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Považská Bystrica (ďalej len „správny orgán I. stupňa“) č. 20286-1/2014-PB zo dňa 23.01.2014 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“).

2. Prvostupňovým rozhodnutím pobočka Považská Bystrica rozhodla, že zamestnancovi spoločnosti Complex HM, s.r.o. pánovi K. K. I. zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy dňa 09.11.2013. V odôvodnení prvostupňového rozhodnutia poukázala Sociálna poisťovňa, pobočka Považská Bystrica na to, že poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ďalej len „ZUS“) určila, že K. K. I. podlieha odo dňa 01.06.2011 právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Slovenskej republiky. Sociálna poisťovňa, ústredie vydala formulár E 101 (PD A1), na základe ktorého sa na K. K. I. od 01.06.2011 do 09.11.2013 vzťahuje legislatíva Slovenskej republiky. Správny orgán I. stupňa poukázal na to, že na základe výsledkov kontroly u zamestnávateľa - žalobcu nebolo preukázané, že p. K. K. I. reálne vykonáva činnosť ako zamestnanec na území Slovenskej republiky, a preto nemôže podliehať slovenským právnym predpisom sociálneho zabezpečenia. Správny orgán I. stupňa v odôvodnení rozhodnutia poukázal na príslušné ustanovenia zákona o sociálnom poistení, ako aj na

Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Žalovaná vo svojom rozhodnutí tiež uviedla, že Sociálnej poisťovni bolo dňa 02.09.2016 zo strany poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS, Oddział w Bielsku-Bialej, v súlade s článkom 16 (2) vykonávacieho nariadenia v znení neskorších zmien a doplnkov, doručené oznámenie č. 020000/70/2015-UBS-OM-W-390 zo dňa 26.08.2016, ktorým ZUS určila, že zamestnanec K. K. I. podliehal právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky od 10.11.2013 do 31.12.2013.

3. Zrušenie preskúmaného rozhodnutia krajský súd odôvodnil tým, že na zamestnanca žalobcu, ktorý je občanom Poľskej republiky, vykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby v tejto krajine bydliska a zároveň vykonáva činnosť zamestnanca v inom členskom štáte, sa vzťahujú v oblasti sociálneho zabezpečenia vyššie citované nariadenia Európskeho parlamentu a Rady. Uvedená skutočnosť je medzi účastníkmi konania nesporná a krajský súd konštatuje, že správne orgány sa riadili týmito nariadeniami.

4. Za podstatnú považoval krajský súd skutočnosť, že na posúdenie, či u zamestnanca žalobcu dochádzalo a dochádza k súbehu sociálnych poistení viacerých štátov podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia z dôvodu výkonu činnosti zamestnanej osoby a činnosti samostatne zárobkovo činnnej osoby (podnikateľskej činnosti) v odlišných členských štátoch, je príslušná výlučne inštitúcia určená vykonávacím nariadením. Pokiaľ by o skutočnosti, či konkrétna osoba spĺňa podmienky uplatnenia čl. 13 ods. 3 základného nariadenia rozhodovali inštitúcie sociálneho poistenia, resp. súdy jednotlivých štátov samostatne, mohlo by dôjsť k situácii, že rozhodnú rôzne, následkom čoho by táto osoba podliehala systému sociálneho zabezpečenia viacerých štátov alebo nepodliehala systému sociálneho zabezpečenia žiadneho z členských štátov EÚ. Krajský súd konštatoval, že z dôvodu, že z čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby, na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobcu je príslušná poľská inštitúcia ZUS.

5. Krajský súd zdôraznil, že ak sa určenie poľskej legislatívy stalo alebo stane konečným, nemá Sociálna poisťovňa právomoc v otázke sociálneho poistenia konkrétneho poistenca vôbec konať a rozhodovať. Práve predchádzanie mnohosti uplatniteľných systémov sociálneho zabezpečenia a príslušných orgánov bolo dôvodom prijatia nariadení. Ak teda bola či bude právoplatne určená legislatíva Poľskej republiky na určité obdobie, iba inštitúcia ZUS má právomoc konať vo veci sociálneho poistenia dotknutého zamestnanca žalobcu, ak prípadné rozhodovanie o otázkach sociálneho poistenia dotknutej osoby spadá do doby, kedy právomocou na rozhodovanie o tom disponovala (disponuje) ZUS.

6. Krajský súd poukázal na rozhodnutie Veľkého senátu Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 1Vs/1/2018, na základe ktorého definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

7. Krajský súd sa nestotožnil s názorom žalovanej, že prvostupňový orgán svojím rozhodnutím odstraňoval dôsledky nesprávnej registrácie zamestnanca žalobcu, pretože prihláška do registra poistencov nezakladá povinné sociálne poistenie a nemá konštitutívne účinky.

8. S poukazom na uvedený skutkový stav pre krajský súd bolo nesporné, že v čase vydania napadnutého rozhodnutia už bolo určené, že na zamestnanca žalobcu sa vzťahuje poľská legislatíva v rámci sociálneho zabezpečenia. Napriek uvedenému žalovaná konala a rozhodovala vo veci týkajúcej sa účasti žalobcu na sociálnom poistení podľa slovenskej legislatívy. Z uvedených dôvodov námietku žalobcu, týkajúcu sa prekročenia právomoci žalovanej krajský súd vyhodnotil ako dôvodnú.

9. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala kasačnú sťažnosť žalovaná. Kasačnú sťažnosť odôvodnila tým, že nesúhlasí s právnym názorom krajského súdu, podľa ktorého nebola oprávnená

vydať napadnuté rozhodnutie. Sťažovateľka zastáva názor, že list ZUS nemôže nahradiť rozhodnutie Sociálnej poisťovne o nevzniku povinného sociálneho poistenia.

10. Sťažovateľka tiež poukázala na to, že žalobca v správnej žalobe nepreukázal a nešpecifikoval, akým spôsobom bol napadnutým rozhodnutím poškodený na svojich právach. Poškodenie svojich práv ako zamestnávateľa ani netvrdil. Z tohto dôvodu má sťažovateľka za to, že žalobca nie je aktívne hmotnoprávne legitimovanou osobou na podanie žaloby. Záverom poukázala na názor vyjadrený v rozsudkoch najvyššieho súdu, podľa ktorého je Sociálna poisťovňa oprávnená rozhodovať o vzniku povinného poistenia zamestnanca, ktorý bol prostredníctvom príslušného formulára zaregistrovaný v registri poistencov. Na základe horeuvedených skutočností žalovaná navrhuje, aby Najvyšší súd SR rozsudok krajského súdu zrušil a konanie zastavil, alternatívne aby rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

11. Žalobca sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadril.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd príslušný podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) rozhodovať o kasačnej sťažnosti, preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že je potrebné rozsudok krajského súdu zrušiť.

13. Podľa § 178 ods. 1 SSP žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník administratívneho konania bola rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch.

14. Kasačný súd pripomína, že správne súdnictvo nie je založené na princípe verejnej žaloby, ktorý umožňuje komukoľvek podať žalobu o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu. Hoci aktívna žalobná legitimácia nemá formálne povahu procesnej podmienky konania, správny súd je povinný ju skúmať počas celého konania. Ukrátenie práv žalobcu musí byť v žalobe tvrdené a podložené a aspoň potenciálne možné. Samotné postavenie účastníka správneho konania k naplneniu podmienky ukrátenia práv žalobcu nevedie.

15. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 3Sžr/2/2014, v ktorom najvyšší súd uviedol, že: „Súd v každej konkrétnej veci posudzuje, či žalobca spĺňa zákonom stanovené podmienky procesnej aktívnej legitimácie na podanie žaloby v správnom súdnictve. Žalobná legitimácia v zmysle § 247 ods. 1 a § 250 ods. 2 OSP musí byť daná pre všetky prípady, kedy je dotknutá právna sféra žalobcu. S prihliadnutím na účel súdneho prieskumu administratívnych rozhodnutí, táto podmienka musí byť splnená v priebehu celého konania...“

16. So zreteľom na ustanovenie § 178 ods. 1 SSP treba považovať za náležitosť žaloby aj konkrétne tvrdenie žalobcu o tom, že bol ukrátený na svojich právach nezákonným rozhodnutím správneho orgánu, pričom musí ísť o subjektívne práva vyplývajúce z právneho predpisu. Len tak môže súd posúdiť otázku aktívnej legitimácie žalobcu.

17. Krajský súd otázku aktívnej legitimácie žalobcu neposúdil správne, ak nevzal do úvahy, že žalobcom môže byť len osoba, ktorá tvrdí ukrátenie svojich práv alebo právnych záujmov preskúmaným rozhodnutím, alebo aspoň tvrdí potenciálnu možnosť ich ukrátenia. Napriek skutočnosti, že žalovaná túto skutočnosť nenamietala v rámci konania pred krajským súdom a v kasačnej sťažnosti v zásade nie je prípustné uplatňovanie nových skutočností (§ 441 SSP), aktívna legitimácia žalobcu je podmienkou, bez splnenia ktorej nie je možné žalobe priznať úspech. Správne súdy prihliadajú na splnenie tejto podmienky počas celého konania. Z tohto dôvodu sa ňou mal krajský súd zaoberať aj bez námietky žalovanej.

18. Kasačný súd v rámci konania o kasačnej sťažnosti dospel k záveru, že z podanej žaloby nie je zrejmé, v čom spočíva ukrátenie práv žalobcu ako zamestnávateľa. Žalobca síce v podanej žalobe

uvádza, že sa cíti byť ukrátený na svojich právach nezákonným postupom a rozhodnutím žalovanej a domáha sa ochrany svojich subjektívnych práv, ktoré však následne žiadnym spôsobom nešpecifikuje. Žalobca v podanej žalobe poukazuje na možné ukrátenie práv svojho zamestnanca.

19. Z vyššie uvedených dôvodov kasačný súd zrušil rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu vysporiadať sa s aktívnou legitimáciou žalobcu a vo veci znovu rozhodnúť. Zároveň je krajský súd viazaný právnym názorom vyjadreným v tomto rozhodnutí (§ 469 SSP).

20. V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.